

КНИЖКОВІ УПОДОБАННЯ МАЛЮКІВ

Дорослі мають знати, які книжки найбільше приваблюють дітей певного віку, а отже, які видання краще купувати власним дітям і в подарунок рідним чи знайомим, якими з них можна заохотити дитину до пізнавального спілкування. Окрім загальної вимоги щодо відповідності змісту книжки уявленням дитини про навколишній світ та її життєвому досвіду, доцільно враховувати й низку типових вікових книжкових уподобань малюків.

Немовлята (до 1-го року) люблять невеличкі картонні або пластикові книжечки, які можна помацати, спробувати на „смак”, у яких розміщені фотосвітлини або реалістичні, великі та яскраві зображення інших дітей, знайомих предметів довкілля.

Діти раннього віку (від 1-го до 3-х років) віддають перевагу цупким картонним виданням, які можуть самі носити в руках, і тим, які їм читають перед сном. Їх насамперед цікавлять книжечки з малюнками чи фотосвітлинами таких самих малят, які зайняті чимось знайомим: сплять, граються іграшками, їдять, а також про тваринок. Їм до вподоби книжки-іграшки з рухомими елементами в малюнках, із приємними на дотик матеріалами (хутро, тканина тощо) та додатковими деталями (очі-гудзики, ниточки-вуса тощо), використаними для створення деяких картинок-іграшок (котик, зайченя, ведмедик).

Бажанішими для них є прості римовані й коротенькі прозові тексти, зокрема, казочки з добре передбачуваним елементарним сюжетом у кілька слів, що розміщені на кожній сторінці (тут домінує малюнок).

Дошкільнятам (від 3-х до 6-ти років) подобаються книжки з оповідками на різні життєві теми. Зазвичай про їхніх однолітків, які живуть і мають такий самий вигляд, як і вони, ходять до дитячого садка, відвідують лікаря, знаходять собі друзів і навчаються приятелювати, допомагають дорослим, готуються до школи.

Діти охоче слухають про те, як слід поводитися з меншими братиками і сестричками, з іншими молодшими від себе дітьми. поступово коло їхнього читання розширюється завдяки бажанню дізнатися про далеке, небачене в найближчому оточенні (інші народи, країни, моря, гори, пустелі, космос тощо); розібратися у таємницях дивосвіту (наприклад, чому бувають виверження вулканів і землетруси; чому літають літаки й не тонуть кораблі – і так без кінця).

Дедалі привабливішою стає чарівна казка з усілякими дивами, мудрими красунями, шляхетними й мужніми красенями-богатирами та з неодмінним протиставленням добра і зла, з випробуваннями розуму й сили, з неодмінною перемогою любові та справедливості. Діти полюбляють книжки з простими динамічними текстами (навіть досить значних обсягів), які вони спроможні запам'ятати (а згодом і прочитати), відтворити. Їм подобається також мати в себе „товсті” книжки, дитячі енциклопедії.

ЯК ВИКЛИКАТИ ЦІКАВІСТЬ ДО ЧИТАННЯ

(пам'ятка для батьків)

Вибір книжок – це лише перша сходинка під час спільного читання. Як же викликати у малюків цікавість до них?

Читання вголос – найкраща нагорода зацікавити дітей книжкою і згодом допомогти їм навчитися читати, самостійно працювати з друкованими джерелами. Пропонуємо низку простих *правил*, дотримання яких перетворить читання на корисну, захоплюючу і спільну справу для дітей будь-якого віку.

Читайте малятам щодня (перед денним чи нічним сном, у транспорті, сквері тощо) . Книжка має стати органічною частиною вашого з дитиною дозвілля, її особистого часу.

Тривалість і „кількість” читання визначайте залежно від віку, індивідуальних особливостей, емоційного настрою дитини у певний момент, від складності змісту книжки й ваших здібностей до виразного читання.

Читайте завжди охоче. Ваш негативний настрій, примусовість

читання швидко передаються малюкові, викликають подібні реакції з його боку, що закріплює супротив самій книжці.

Читання має стати і для вас, і для дитини не випадковою розвагою, не звичайною формою здобуття знань, а справжнім святом, великою радістю.

Розглядайте обкладинку перед початком читання, пояснюйте, про що йтиметься у цій книжці, оповідці.

Намагайтеся професійно підходити до справи виразного читання. Його складність полягає не стільки в умінні робити необхідні паузи, ділити текст на логічні змістові частини, скільки у здатності самому відчувати й зрозуміти авторський стиль, ідею твору. А це вже підкаже вам доцільну інтонацію (*спокійну чи тривожну, схвильовану; радісну чи сумну, лагідну чи героїчну, пафосну, але аж ніяк не байдужу*), допоможе налагодити емоційний контакт між автором, вами – читачем і дитиною – слухачем.

Читаючи або розповідаючи прозовий, віршований твір, **„оживляйте” виклад його змісту,**

імітуючи голоси персонажів зміною тембру, інтонацій, темпу вашого мовлення, використовуючи доречні жести, міміку, рухи, ігрові дії або ж подаючи твір як міні-виставу з іграшками, фігурками тіньового, пальчикового театру тощо.

Пояснюйте незрозумілі слова, висловлювання, події, явища.

Краще робити це заздалегідь, щоб не уривати читання. А якщо не вдалося, пояснюйте дитині під час читання обережно, лаконічно, щоб не порушувалася цілісність сприйняття нею твору.

Час від часу перечитуйте книжки. Іноді малюк сам просить почитати йому ще раз улюблену книжку, твір чи певний уривок із нього. Подеколи потреба в перечитуванні диктується важливістю книжки, її серйозним змістом. Проте тут варто дотримуватися міри, аби якась одна книжка не заступила собою інші, не менш цікаві й корисні.

Не уникайте читання великих за обсягом книжок, хоча таке читання й розтягується на тривалий час. Отже, намагайтеся читати невеличкими уривками – щоб одна певна пригода, подія закінчувалася і мало б розпочатися щось нове. Тоді сюжетна інтрига підтримуватиме в дитини зацікавленість у продовженні читання. Стабілізувати інтерес до довгих оповідок, „вживання” у події та образи допоможуть також добре знайомі, але, можливо, трохи забуті іграшки, які асоціюються з героями книжки.

Розглядайте та обговорюйте вміщені у книжці ілюстрації. Не

завжди обов’язково читати всю книжку – часом можна й переповісти її зміст за малюнками, детальніше спиняючись на деяких моментах, виразно проілюстрованих художником; або пригадати схожі ситуації з власного досвіду і розмовляти з дитиною про них; придумати продовження авторської розповіді чи просто уявити себе на місці дійових осіб; або вигадати власну оповідку чи казку.

Дозволяйте малюкові (особливо до 3-х років) самому перегортати сторінки. Це ніби долучає його до таємниці перетворення німих знаків у живі слова, посилює інтерес до самої книжки й до оволодіння читанням.

Показуйте дитині, навіть наймолодшій, надруковані слова під час читання. Співвідносьте їх із зображеннями на малюнках до тексту, з реальними предметами, періодично

повторно вказуйте на них і пропонуйте шукати коротенькі знайомі слова у прочитаному тексті. Так мимохіть, ніби граючись, дитина засвоює літери і весь образ слова загалом, що надалі полегшить їй набуття навичок читання.

Ставте запитання під час і наприкінці читання (Що це? Що відбудеться далі?..)

Дайте дитині змогу й самій запитувати щодо прослуханого нею. Не варто відкладати всі її запитання до кінця читання, краще одразу задовольнити природну цікавість лаконічно, чіткою відповіддю. Проте якщо відгадка вже, так би мовити, близько, попросіть „чомусика” послухати далі й віднайти у змісті відповідь на своє запитання (обов'язково дайте йому змогу озвучити це для уточнення її правильності). Корисно також дозволити дитині ще під час читання висловити свої емоції, міркування щодо конкретної події, вчинку, враження від щойно почутого, скористатися спогадом.

Продовжуйте життя твору після завершення читання.

Наприклад: інсценуйте його в домашньому театрі, розподіливши ролі між усіма членами родини; коли ж виконавців не вистачатиме, розіграйте сюжет у настільному, пальчиковому, ляльковому чи тіньовому театрі.

